ה מ א ס ף

לחדש סיון תק"מו

א

שירים

לכבוד:

בעניר המהולל חיים מזכיל ויודע דעת, ה"ה ריעי ואהובי חיים חלוף וקנין ומנהיג מוכתר בנימוסיו כהר"ר איצק נ"ו, בן הנעזר הנכבד ונשוא פנים פו"מ החלוף והקנין המפורס, כהר"ר דניאל יפה נ"ו כנאות תרנוס התפלה ממוכת הדפוס החדש, אשר הוסד בפקודת הקנין כה"ר איצק ה"נל, להוסיף תכונת חברת חיבור הנעריס העשה חיל תחת ידו ובפקודתו, כתבתי הטוריס החלה לזכרון טובו ותקדו עם בני חדש:

יִצְחָק מַה יָּקַרְתָּ! לַכֹּל נוֹדַעְתָּ
כִּי יֵשׁ בָּךְ לֵב מֵבִין אֹזֶן שׁוֹמַעַת
עַל שִׂפְתוֹתֶיךָ חֵן עַל פִּיךָ דַּעַת
גַּם עִם שָׂרֵי אֶרֶץ דַּבֵּר יָדַעְתָּ

***

אִם רַב מַרְכֻלְתֵּךְ עָצְמוּ פָעְלֵיךְ
לִבֵּךְ בַּל מָנַעְתְּ מֵאִמְרֵי שֶׁפֶר
וּלְרֶגֶל הַיָלְדִים הָבֵן בֵּית סֵפֶר
וּלְהַרְבּוֹת בָּם דַעַת תִּתֵּן חֵילֵךְ

***

גַם רָצוֹן מִמֶלֶךְ הָפֵק בִּינוֹתָ
וַיָצָו – אָז עַל פִּיךְ הָקָם מִזְבֵּחַ
אֵשׁ דָת לַהַב חָבְמָה בּוֹ הֵאִירוֹתָ

***

סוֹפְרִים אֶל מִזְבַּח זֶדֶק מִנְחָה יָשִׁיבוּ
מֵרֵיחַ מִקְטַרְתָּם כָּל לֵב שָׂמֵחַ
גַם תַּרְגוּם הַתְּפִלָּה עָלָיו הִקְרִיבוּ

מאת
ברלין ניסן תקיום לפק. אוהב דבוק מאיר
נפתלי הירץ וויזל.

ב

מכתבים

דברי חכמה ומוסר

חקירה שנית.

רב. שמעון! שמעתיך מכין בתורה וזהיר במצוותיה; למור לי תילוק המצות אשר הם לעבודת הבורא?

שמעון. כל המצות הם בחות מאהבת ויראת הבורא: ותחת סוג האהבה נכללו כל מצות עשה: ותחת כוג היראה מצות לא תעשה, כאשר ראינו כי אברהם אבינו, על אשר קיים מצותיו, חקיו, ותורותיו, קראו אוהבו; וכאשר שמע בקול דברו, ומסר נפשו לעקדת יחידו בנו, אמר לו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה.

רב. מה היא האהבה, אשר חויבנו בה לאלקינו?

שמעון. האהבה לא תהיה תלויה בדבר לא לתקות גמול, ולא ליראת עונש, ותהי נפלאת מאהבת אבינו לו, מאהבת הבנים, מאהבת בעיס, מאהבת המזון, ומאהבת עלמינו; סוף דבר נאמר בפינו ובודיע במעשינו, כי בוראנו לעבדו, וכי עבודתו תקדים כל מחשבתינו, וכל המעשה אשר נעשה.

רב. אם האהבה לא תהיה תלויה בתקות גמול; איכה נעבוד אותו מאהבה, ומה נועיל כי נפגע בו?

שמעון. בך לימדתני רבינו, כי מהטוב לא יצא רק טוב, ומוף הסכר לבא, וסכר מצוה מצוה, ושוכר מצוה לא ידע סכר רע: אך עם ידעינו כל זה סוף העבודה לא תהיה תלויה, כי אם באהבה ולא על מנת לקבל פרס, כאשר הורנו תכשינמום היש סוכו.

רב. מדברין למדו לשקר לדוק וביתוס תלמידיו, ועל אשר לא הביטו דבריו כאשו בסכר ועוסק; ספר לי עתה החיך נהיתה הרעה הזאת ביסראל, ואיכה פשה הנגע בכית?

שמעון. שני התלמידים האלה, אשר לא שמעו כל צרכם, לא הביטו דבריו וגבה לבם עד להשתית

להשחית וגזרו לומר כי האדם לא יעותד לא לשכר, ולא לעונש; וזה הוציא לותם מכלל ישראל מחמיבי תורה שבע"פ וכירשו התורה כעולה על לבם; וכאשר גזרו מדעתם, זה לומר בכה, זה לומר בכה מקנאתם בפי הקבלה האמיתית, ומקנאתם כאשר בנו במה לעצמם וטח לותה תפל, עד אשר בכל דור סיכו את טעמם ולא עשו הבניס את אשר עשו אבותם, והכס מסונים בדעותיהם ובמעשיהם, כל רוחיהם עליהם ישומו, ' ערקו ויקרקו בן.

רב. אחר נאתם מן הכלל, היה בינינו מי שכתב נגדם?

שמעון. ר' יהודה הלוי בשל הכוזר הכה על קדקד נאחרים בשל מטה בן הכה לותם הכה ומצוא ועם כל זה לא שבו מדרכם הרעה, ומן החתם אשר בכפיהם.

רב. אם לא נעבוד על מנת לקבל פרס, לא נמנע מחטוא מיראת העונש.

שמעון. כדבריך כן הוא כתחיבנו למנוע עצמינו מן החטא מיראת תלהינו יראת הרוממות; ואשר הוכחתי כחוייב לשמור מצותיו מאהבה; ולהוסר מחטוא מיראה.

רב. שמעון בני שמע בקולי ויהיה אלהים עמך, אהוב את ה' אלהיך בכל לבבך, בכל נפשך, ובכל מאודך: והוא ישמרך מכל רע, ישמור את נפשך, וירחיב את גבולך: שיתה יראת החל נכח פניך, וראו כל עמי האדן כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

חקירה שלישית.

רב. לוי אמור לי הכלל, אשר תחתיו קובצו יחד המצוות, התלויות בעבודת הבורא?

לוי. המצוות החלו הנם הנכללות תחת סוג החקים, והם אשר לא נודע טעמם, כאשר נעלו מן השבע: והם דיני הטהרה והטומאה, כלאי בגדים, נגעי הנגד והבית, שעטנז בהמות, דגים וחגבים, בין דם לדם, כל האסור והמותר, ועוד רבים מהם אשר לא פורש טעם הדבר.

רב.

רב · **באשר** דבר מלך שלטון, מי יאמר לו מה תעשה ? והיאך יעיז יצור לעשות ליוצרו את אשר העליס ממנו ?

לוי · **אמת** הוא כאשר למדתני , כי האל, הוא הצור, הוא הבורא , כאמר בתורתו טעם נ" מצוות וכאשר בהם אחכם מכל האדם , וכזה ליחד דעת את העם , כי העובד היטב , והלב השלם , הוא אשר יעבוד את יוצרו כאשר נזה , ועל זה הזהירנו בתמרו תמים תהיה עם ה' אלהיך .

רב · **אכם** כן לא יקראו מצות לעבודת הבורא , כי אם המוקים ?

לוי · **אני** מאמין באמונה שלימה, כי נס המצות, אשר נודע טעמם , הם תלויות בעבודתו : לן מחשבתי היתה להוכיח , כי העבודה הזאת , אשר לא נודע טעמה , תיטב בעיני ה' מאשר עבודות : על כי שמוע מובח טוב , והקשיב מחלב אילים .

רב · **בפי** דבריך מעשי הקרבנות נודע טעמם ?

לוי · **בך** למדתנו רביבו מלבד הסודות הכלולים בהם והברמזים במעשיהם , התורה גילתה טעמים שונים : והם למען אשר לא יזכרו עוד לשעירים : אחד כי יקריב מכם, ושמך את ידו על ראש קרבנו, וזה הכתוב גילה דעתו, כי המוטח בהוצאת ממונו יכפר עונו, וכשימת ידיו על ראש בהמתו ישים עליה חטאיו , אשר יתודה ועזב וכמודה ועזב ירחם , וכאשר עשה היחיד על קרבנו , הקהל תקה אחת להם בשעיר המתלח .

רב · **חלילה** לנו לאת טעם שולמי למעשה הקרבנות ?

לוי · **הם** וחלילה מי אשר יעיז לומר , כי אין לקרבן טעם אחר , ומי אשר יכא אל הסיכל וחי ? לא אכוא לפניך לומר , כי אלו הטעמים יספיקו ; כי הם טעמי הפשט : ואני תמרתי כי יש סוד בדבר , ומקום , לופן , ומן ההוצאות יוכיחו ; אבן בי לכל עון אשר חטא באחן קרבן בפני עצמו , והמתנות אשר יתנו , מי יורם ומי יוסבל , מי על היסוד ומי

תחתיו, מי על קרן פלוני, ומי על קרן פלוני? היאומן כי יכופר, כי לא אחד כדבן, ופרנס אחד אחרן, ולא יהיה בטעמן סודי סודות?

רב: מה טעם אמרו ר"ל כי מעשה הפרה מקה, ולא אמרו כן בכל הקרבנות?

לוי: אמרו כן במעשה הפרה, על כי מעשיה מנגדים זה את זה; ואין לה טעם מספיק לפילו בנגלה: אבל האמת הוא כי היא בכלל החקות, אשר לא כרצ טעמם, להודיע כי היהודי בכל המעשה אשר יעשה תהיה כוונתו לעשות רצון אביו שבשמים, מבלי שאלת טעם, וכזה יראה לאמונתו ויוסר מעשיו באשר לבבו שלם עם ה' אלהיו.

רב: וכי יש לנו טעם מספיק בחמורי המאכלים?

לוי: אין טעם נגעי בחיסור איכות המאכלים: על כי כל הגויש אוכלים אותם, וברית אולם, והנבלה תוכיח, אשר הותר לנו בתיכתה לגר, או מכירתה לנכרי; ואם אכילתה מסוכנת, אין ספק, כי בורא עולם ה' אשר רחמיו על כל מעשיו, היה מצווה אשלחתה לכלב, כאשר צווה בטרפה בשדה? לך אם גזרות מלך בטומאות וטהרות, ומתן הדמים טהרת המצורע וטמאת הבגיר, וכאשר אמרתי אין טעם בהן.

רב: עד מה תירצת חיסור המאכלים במלת איכות?

לוי: על כי אתחייבנו לבדוק עצמנו בכמות גם במותר לנו, ויהי נזיר אדיק אוכל לשובע נפשו ולא יהיה בסובאי יין בזוללי בשר לנו, כי סובא וזולל יורש; ועל זה נזהר התכמה אלהית להמית בן זולל וסובא, כאשר הורונו ר"ל, סובו הולך לפרשת דרכיש, ומלמעט את הבריות.

רב: ומה הוריתך על חיסור בתש יינם?

לוי: דבריש מתוקים מדבש ונופת צופים: כי גם כאשר שתה מן היין נתבזה והביא קללה על זרעו; ולוט בשכרותו הביא מצורים לעולם; כי יונדב בן רכב במשפטיו הישרים אשר אותו ליונדבי מלגיו:

מלכיו: כי המזיר, על אשר הזיר עצמו ממנו, נקרא קדוש; וכי בספריים אשר לנזירים הנוספים על כ"ד ספריהם כתוב, כי דניאל הביא רחיה בחפניתו, כי היין יעבה את הבל, וכי הוא חזק מהמלך והמלכה: על כי המלך, אשר הוא מושל על הכל, פעמים רבות השתו ברוב לקחה; לך כאשר קרה למלכים שתות יין, גם המלכה לא יבלה בו, ומעשה אחשורוש עם ושתי יוכיח!

רב. אם כן רואי הוא שנזהר על עצמינו לבלתי שתות יין?

לוי. הא נאה שאין רוב הנזיר יבול לעמוד בה; יען כי היין הוא גותן לעמל תור, ומיים למרי נפש: לך כאשר ראו חז"ל כי יין נפיבא באשר יין התורה, וכי דניאל עם חל לבו אשר לא יתגאל ביין משתה המלך, לך בזמן ומקום שאין נפל לאלילים, אמרו היין הנעשה מן לרשעותינו; והתירו יין סלנו, ושנו פשרה בזה בין לנשי מזרח ומערב, אשר היין נאסר להם מכל וכל, ובין בני צפון ודרום אשר הותר להם למיט; כאשר עשו גם בדברים אחרים, כי הרחיקום לגמיהם עבו בכבל רגלם: ונשי האחרים יוצאות וחולות בכרמים: ונשותינו כזוניות מחוטבות תבנית היכל והתקינו שיהא רשם מכוסה בלשתם החוצה, ולא יצאו בכל עת, כי כל בבודה בת מלך פנימה, ותפארת עדם לעשת בית. ברוכים הם וברוך טעמם אשר עשו קונה בשוטנים, ופורן נדרם יעבבו נאת בלא לאם.

רב. אם בדבר הזה תעשה בכל אשר לוך אלהים תוכל לעמוד; כי רבים חללים הפילה החריפה והעליה על הקודש פנימה, ואזהרה רבה לאוריתא והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה". בן יפרוץ בם. ועתה כי שמע בקולי השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, כלכול הגוף וכלכול הנפש, גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה הטוב לך, והייתי בגן רוה וכימצא עיט אשר לא יבזבו שימיו.

חקירה רביעית.

רב. יהודה אתה יודע לחיין וכלל אשר תפנה תצליח, לאמור, מה הם מצות התורה אשר נתקנו לאהבת הריע ולתועלתו?

יהודה. משל שנור הוא כפי רז"ל, כי דרך ארץ קדמה לתורה וחמת הוא, על כי רוב מצות שכי כח הם לאהבת הריע ולתועלתו.

רב. שאול שתלתין על זאת התורה, אשר שם משה לעיני בני ישראל?

יהודה. באשר שתי התורות האלה שתיהן נתנו מרועה אחד, גם בסנית שמר הדרך שהיא עצמה (כי לא כן אדם הוא להתנאם) ורוב עשרת הדברים, אשר הם יסוד תורת משה ונכוחתו, הוסדו על אהבת האדם.

רב. אמת הוא וכן לימדתיך: אך פרש הדבר?

יהודה. רוב מצות עשה הם מוכנות על המוב הזה: כמעשה הצדקה, מעשר עני, הלקט השכחה, הפרט, והעוללות, השמטת הקרקעות, ומשא כל יד, השבת העבוט והאבידה, הפריקה והטעינה ההלוואה לעני, והשפקר בו", דיני היובל ושוב העבד אל משפחתו, ועוד רבות כאלה; דרשו מעל ה' נקרתו אחת מהנה לא נעדרה, וכנין אב לכולם: ואהבת לריעך כמוך.

רב. האם נאמר כן גם במצות לא תעשה?

יהודה. בדבריך כן הוא גם המה דרך אחד להנה, וכולם מוכנות על המוב ההוא עצמו: והם איסור הנניבה, הגזילה, והרכית, עדות שקר, והכילות, שלא נחרוש על רשעו רעה, לא נשים נבול ולא נשנה עור בדרך, איסור לקימת שומר, והטית הדין; הנקימה והנטירה, וכלל גדול בתורה הוא לא תשנא את אחיך בלבבך: אשר מזה יצא לנו, כי אם נאסר דבר אשר לא בח לא לכלל דיבור ולא לכלל מעשה; מכל שכן לאמור לנו כל דבר, אשר יצא ממנו נזק, או תגי נזק.

רב.

רב • והתורה סב"ע"פ, אשר נתנה למנה לרו"ל, האם הקילה או החמירה בתורת החדש ?

יהודה • הם הפריזו על המדה, וכיהודה ועוד לקרא הוסיפו טעם כעיקר, עד אשר אסרו רבית דברים נגיכת דעת והונאת דברים, ופירשו דיני התביעה, והשכלה, הנקיטה והטהירה, ככוד הבורים, ויידור הזקנים, בעניין אשר בו הרחיבו להבת האח, ועקרו שכלת הריע, בהסר כעס מן הלב, והעבר רעה מן הבשר: ועוד תקנו חכמים דברים הרבה על דבר קדימת שלוש לתפילה לגוי בשוק, הכנסת אורחים, ביקור חולים, וכל אשר בשם גמילות חסדים יכונה •

רב • מה הפרש בין כפרת עון, אשר בין איש לרעהו, או אשר בין אדם למקום ?

יהודה • אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים, ולא יתבא ה' סלוח לו, עד אשר ישיב את אשר חטא לו: אף כי אם לאלהיו יכפל לבו, ואם לה' יחטא במודה ושוב ירוחם •

רב • שש לכי נדברין, ידך בשורף תויכין, אשר כחשו במעשינו הטובים, ויסתמו לך בני אדין הסרים אל מסמעת חכמינו: נדל נדעות הטובות האלה, כי זה כל האדם, והיה נדק חזור אתנין, והלמונה חזור אלניך, והיה מעשה הצדקה שלום •

חקירת חמישית •

רב • ישעבר בני! שכור שכרתין לספר במה יתחייב האדם למלכו ?

ישעבר • הנו מפורש בם' תורת האלהים, וכשנה בכתאב שמואל, ומשולש בדברי רו"ל, כאמרם כל האמור בפרשת מלך, מלך מותר בו •

רב • אין למדין מן הכללות אמור הדבר בפרט ?

ישעבר •

ישעבר • אין • כפרט אלא מה שכתבתי : והוא כי המלך הוא בעמו בתוך לבניהם , ובכאמה לנוף , וכי כאשר כל מחשבותיו הם לטובת עמו , כן כל מחשבותם יהיו לשמוע בקולו , ולעבדו ולכרוך שמו למונותיו , ולא לסור מזה ימין ושמאל •

רב • אם כן נתוייב לעשות ככל אשר יגזה ?

ישעבר • כן הוא חייבים אנו לעשות כל אשר יגזה במלכותו , וככל אשר כעשה תחת השמש •

רב • ואם יגזה איזה דבר נגד תורת האלהים מה נעשה ?

ישעבר • נפיל תחנתינו לפניו ; לבל יאבה הפציר בנו לשמוע בקולו וחטאנו לאלהים , ואם לא יאבה שמוע , תבוא תחנתינו לפני מלך המלכים , אשר לב המלך בידו , עד אשר יבוטל הגזירה • כה עשו אבותינו בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה , אשר על כן דברי האגרת הפורים הזאת השנית : וכה עשינו בימי הקיסר קמי"ו , אשר גזה לשוס עלינו בהיכל ה' : ואשר בידו נפש כל חי , הפך לבם לטובה , ליהודים היתה לאורה ושמחה ושטון ויקר , וכשכמו הצרות ונס נקתרו מעיניהם •

רב • ואם הוא עצמו יעבור על התורה , מה דינו ?

ישעבר • דינו מבור לשמים , ומשנה ערוכה היא מלך לא דנין אותו , ומו"ל בוריהו , אשר נשיא יחטוא זה המלך : וכן הוא אומר בעשותו אחת מכל מצות ה' אלהיו , אחין על נביו אלא ה' אלהיו : נאו כח ורצו לחתוך עבד את הבעל , הרע נכות לנאול עמהם לחטות אבותיו , לא מיחה ביד אסתו ; אשר הרגה כל נביאי ה' : ועם כל זה הכניע אליהו , כאשר הוכרח לדבר לו בדבר ה' , אלק בכוד למלכות , ולא די שלא עבדו בדרך , כי רק לפני קומו עד בוקה יזרעיאלה כעבד לרבו : כאשר גם לירבעם (אשר קטא והחטיא את ישראל) הנביא אשר אל את פני ה' להשיב

להטיב יד המולך בכרחשונה , כאשר נבח על סריפת עצמותיו על המזבח אשר טמא בדמו הרעה , כיצה אותם בעצמות אדם ;

רב · בזה נחוב נפש למלכי הגוים ?

יששבר · מנחה אתה לותי אם שכחתי, או שמא לא למדתי את אשר למדתני להועיל ,
האלהים הוא המעליך מלכים והן לנדך ימלוך מלך , האלהים יעבה את שלום נפשו , ואם אין דינו מסור ביד האלהים אשר המליכו ואנו אין לנו על מה להשען כי אם בעבודתו : הנה פרעה אשר הרבה לשמה בגיפון עוללינו , ואשר הכביד עולו עליכו , לא יצאנו מאדמנו עד אשר מלא כפיו , ומשה אדון הנביאים חלק לו ככוד ותלה הנסות בעבדיו ; ומי לנו רע ומר כמלך בבל אשר טרף תבאדת עוזנו , והגלה אותנו ואת עיבי נדקיה עור ? וקרח נוזח ואמר , עבדו את מלך בבל ; ודניאל איש חמודות , אשר הוכרח לפרס לו הנבור עליו בפעיפים חזיון לילה , תלה הקללה בחוביו , ואמר מאדי תלמד לבנאך , ופצדי לערך · הכלל היוצא אנו בחמין , כי בעבודת המלך נעבוד את מוציב מלכים לבסח , וכי האלהים בשמים והמלך משאה לו בארץ , לכל אשר יפכון יעבו ·

רב · מה משפטינו בנדון הזה לאחר מתימת מזון ?

יששבר · רבותינו חכמי המשנה והירושו הוי מתכללי בשלומה של מלכות, וחכמי התלמוד ז"ל הוסיפו לכילו ריש נרגותא מן שמיא מוקמי לה , ואות ק"ו שאין לריך לדיו , ואם תאבו ושמעתם מה בתב על עניו הזה מנדיפם מולכנו לקח"ו קיסר רומי , ומה ענה אותו ידידים חלכסנדרי והגס בכתובים ·

רב · יששבר בני יש שבר לפעולתך בעיני העם הזה ובעיני הפרים טוב אתה , ירא את ה" בני ומלך , ומלכת בכל אשר תאוה נפשך ; כי את אשר ישמע בקול אלהיו ועצת מלכו יפליס, לא תאונה אליו

מלין רעה ונגע לא יקרב באהלו, והיה מנוחתו כבוד.

השאר באחד מדפים הבאים.

ג'וד' יפקד מקומם

ה

בקורת ספרים חדשים

ילדות ובחרות או נתיבות החנוך והמוסר מהנאור היקר ר' מענדל בר עסלויא. ברלין

מדפוס חברת חנוך נערים תקו"ם. ל"ו דפים ספיכית העלה מלבד ההקדמה שבית ג' דפים, ומכתב לתלמידו דף אחד.

הנה הספר הזה מכר הכ"מ הנ"ל לכבוד תלמידו הכ"מ כ"

ונאלף בן הנגיד פו"מ ר' בערמן פרידלענדר

ביום ביתו בר מצוה, וזהו וויכוח במקום סתרלות פנים בין צדוקים, סכלות, לצון, דעת, חכמה, ילדות, שכם, שכל, וכו' וכו'. בלשון נח ומליצה ע"ד סיני לפון הקודש כמו שעשה הרב ר' משה חיים לוצאטו ז"ל בספרו ליישרים תהלה המפורסם. וגלוי לפקודת המחבר יחי' אשר נתן לי ספרו בתנאי לבאר מחשבותיו עליו, לא הרימותי ידי לכתוב עוד שבטוי כי בחוקת סבר הוא שחיבו מוציא מת"י דבר שחיבו מתוקן. לחנם להיות ס' העומסך חכן כתוך מצרף לה"ק בטלתי רצוני מפני רצונו ורשמתי

ורשמתי את חסר מצאתי לעורר עליו ותשמע טעם מפיהו • ולזות הלכתי אחרי עקבותיו מדף לדף למען ידעני במקום חסר לת הבנתיו, יוסיף לקח בנקום חסר שניתי •

על הסער אמר על יום הכר מנוח ביום בואו בבריח אלהים לת ידעתי ספת תשמע אם כן יקרת יום הכר מנוח, לדעתי יקרת כן יום המילה, ותכתר אני לכתוב ביום היותו לציש.

המכתב אשר כתב לתלמידו הוא מלת מוסר דעת ומוסר ומורה על הלב הטוב אשר להמחבר ועל יושר שכלו בהנהגת החכוך וכי ידבר דברי רכות דרך עצה ותוכיח לתלמידו • ממנו ירחו וכן יעשו כל חומני הנערים •

בהקדמתו יתן טעם לחלקי המחמרים ומדוע הציג המדברים החלה זה לעומת זה • אחנכם ישת לת לחטאתי בחמרי: שלת נתן טעם לשבח בספר הזה בדברין ז"ל „יען רחיתי כי לת גודר גדר ולת עומד בפרץ כי גם כער „יכתוב את העולה על רוחו אף כי ידבר פתיות כל ידע מה עד „כי כעשה מנהג והמנהג עוקר הלכה, ולת זו בלבד כי גם „פרחי יקומו וילחקו בפני חיש ויחמרו עליו בבער מדעת הוא „יען כי לת נתנו דבריו לכתוב לבן פחד פחדתי כי גם זה יהי' גנרלי אם לת אשמור מקות הזמן וכו'„ לת כן ידידי ר' מעבדל! לין זה סבה לכתוב ספר, וכימוד ספר כספרך • כי מה לך ולילידי הזמן? ולולת היה ספרך חלת על כל נדותיו כדברים ערבים ונעימים לשומעם, לת נקית מפשעין מטעם ההרגל ומוק הזמן • מי מכס ויתן לב פנות חל מק הזמן אשר ישנה את תפקידו יוסף ויכתוב ספר להג הרבה ויניעת כשר, אם לת רוח בטנו הניקתהו ורוח הסיר הפעימו • לולת הסיר את העבוה הזאת מלבך, והוסף דבר כדברים החלה למען מתרומם עמך בקרב הארץ, ירחו נערים ויחכתו ותנשי לב יגילו ויבוזו לעשות כמוך •

ועתה נכוח לפניס בספר •

ילדות

ילדות — בת צדקה בפלוח כי בקרה לשבת עמה למען השתעבד • למנם צדקה לם ילדות ברחותה כי לחרית המברה הזאת מורה תהי' לבתה • מתיעלת עם דעת מה לעשות עמה • ודעת תסיב לחמרי' להיות עם ילדות ולהדריכה בנעגלי מוסר ולהורות לה הדרך היסר • והנה פלוח ברחותה דעת מתחמת להקרב לל ילדות תגביר חיל להפוך לב ילדות כנד דעת ולגעל דרכי' בעיני' למנם דעת ברכ' שכלה הטתה לרדת מני דרך סבלות ולהדבק בה • לך פלוח לל תתן מנוח לכף רגלה ותקח נס לצון למלין למען הזכה ילדות מחמרי דעת ובתחבולות תבוחינה להוליך ילדות מחמרי הכמה למען הסירה מרעה , ובטרם תכליכה דבר והכה צדקה דעת והכמה תבוחיכה יחד להזהיר לת ילדות לבלתי שמוע לל פלוח ולצון ולחליהן יתחבר גם שם משרת צדקה לספר מהללי ילדות • לולה מעשי המדברים לחר יבולו תוך ד' חלקים הרחבוכים • ובחלק החמשי יתילבו כלמו בית צדקה קרואי מועד ליום המשתה לחר עשה צדקה וגם שכל בתוך הקרואים , וילדות מלחה דעת ותושי' לת עוד ילדות כי לם בהדות יקרת שמה כי כן קרחה דעת מורה דרכה וגם שכל הוסס לרחם להשגיח על בהדות • עד כי יהו הקרואים כלם מחזה אלהים תקיס ברית לתם לברך לת בית צדקה בכל טוב •

הן — חלה קולר מחשבות המחבר בסיר הזה לחר רלה לפחר מעשי הצדקה וגדולת הדעת החכמה והשכל לחר על ידיהן תרעינה ימי הילדות והבחרות למען היות טוב לחדם כל ימי החרן •

דף — ח" ע"ב • לכשוה כך אהלי לת ידעתי לם יצדק המחמר הזה לחמור : נעות לחל בחדם ?

דף — כ' ע"ח • חבליח מה לבתי חהי' , לין זה דרך ספת עברית • ולחבחר לחי לבתוב : עיני כלו מיחל לבתי מה תהי' לחריתה • גם כרחה לי כור לחמור בדף ההוח : רעיונותיה בלשו דבריה •

דף — נ' ע"ח שפחיך כי חדברנה גדולות לין זה מחמר לשבח לבחר כי יבחרו דברים כשגביס כחשר רלה המחבר , כי

כי אם לגנאי, לתמוה: בגאות ורוס לכך תדברנה, פירוש למחקרי הלשון, וא"כ הפסיד הכוכה ע"י הלשון.

שם ע"כ עוד חביח לבנות רצון המחבר לומר למעין בכות עוד בית כזה למחר אך נשחתה הכוכה ע"י הלשון ככראשה.

דף ד' ע"כ כי הבשורה אבבי מבשרת אינה היא מצעירת קצרה ידיעת המבקר מהשיג כוכת המחבר החרוך הזה תאר לינו לשון עבר, ומי יאמר בשורה מצעירת לו בשורה רחבת.

דף ה" ע"ח לא לריק אחזתי אלה המלות אחת אל אחת, גם זה יצא מגדר מהלך הלשון, ושפתו שפת לשון זר.

שם בעבור רק בחבי אבינה קשה על המבקר להבין מחשבות המחבר ולדעת מה זה מבין בחיך?

שם ע"כ הנה חשבת הלילה מחאום לנו נפלה גם זה מלמור לשון עם זר לתמור: דית נחכט ליזט לייכנפאלטען. לחמנם לת כן יאמר העברי. ומפסוק, תשכה נדולה נופלת עליו, לין רחיה, כי גם יורה מלת עליו טעם לשון נפילה וכו'.

ובמאמר הוה לזר יחשבו גם הדברים מה התבונה היא כי נכריס המה בחוכי מלין עברי.

דף ו' ע"כ אוברח ברעיונה נחכדה הכוכה לזרות הלשון.

דף ז' ע"ח להבין חצי לשונו הגם נאמר בכתובים מן שמוט לשונם לין לסמוך על זה לכתוב חלי לשון, כי גם פוח תאר ללשון הרשע, לישרי נוגע ליזט לייכם דורכדרינ; נעכדן

נענדן פפייל גלייך • ואין יפתעף מוה לתמור מני לשוכו
נוכגען, פפייל ?

שם ע"כ יקן מה אם לא יקן כשום כי גמלה גם זה קשה
עלי להייסירו ע"ד מהלך לשון עבר • ואין להתרין •

דף ת' ע"ח בפסיקות רבות המחמר הזה זר בעיני כי לא
ידעתי אם כמנין כמוהו בתלמוד הגם ידעתי כי
ליכנו בכתובים •

והנה כיון זה יבואנו עוד במכתב הזה מחמרים רבים אשר
לא יוכדקו כמליצה עברית, כמו : להרביץ בך שור
משכנו, — אינגה קורי שרעפי — יחלקרה (מלה זרה בעיני)
וכהנה מחמרים אשר יהי' לטוב לנו בהוסיף המחבר ידו שנית
להגיהם ולשנותם, למען יצרף את מלאכתו מלאכה נעימה
וכלה לשמעה : ואם בחלה לא ירצה יכתוב את הגהותיו על דף
מיוחד ליחדו בספר המאסף • ולכן לא התרפתי בנקודת הזאת
לשמור על כל מחמר ומחמר, כי חיש לכב המחבר הכ"ל וידו
בכל והוא ימלא את שגיאותיו ויוקה מכתבו •

אך עוד אחת לי עם המחבר הכ"ל מדוע הניח שם כיו
המדברים החלה, וביחוד תעקם דרך לדקה בהיות
שם כן מסק בידה, הלא לנאות ונכה לב יחשבו כל מעשי' משלה
את שם כזה לשון "הלא מרוצתך כין החכמים הגידה נא מה
"שמעת ההטיבו דבר ממעלני כתי" ? — וכמחמר אחר תחמר
לדקה "זכר נא כי עליך נסמכתי מיום כין הגדולים הלכתי"
הכזה יהי מעשה הצדקה לעשות דבר על דבר השם ? — ומה
גם כי יפלא בעיני לחמור לשם "הגידה נא מה שמעת" —
הלא שם הוא המדבר והמוליך את הקול, ואיך ישמע ? והלא
יפיכיי המחבר ממה שהתנצל בהקדמתו על הדבר הזה : כי
חמת הדבר תודה לו כי לא יחשב לעון לספר מעלני לדיק,
ממנם את כשמע דברים כחלה, יוצחים מפי הצדיק עצמו נעלה
נפשנו בו ונחמר כי כל פעלו לך רחמי' ונכה לב •

והנני מוכן לתת תודה לידידי ר' מענדל הכ"ל כי זה רחשית
דרכו במשעול המחברים הצליח ועשה פרי כחמד לף
כעים, מלא מוסר וכל טוב • ומחנו ירחו וכן יעשו כחורי
כני עמנו הן כחנוך התלמידים הן כמליצה נחה למען תרב
הדעת כמים לים מכסים • מחת לוחנו המחבר •

ע . . . פ . . .